

РЕЦЕНЗІЙНЕ МИСТЕЦТВО ВОЛОДИМИРА МИТРОФАНОВА

У статті висвітлено головні принципи рецензійної майстерності В. Митрофанова, що спрямовані перш за все на підтримання ідейно-змістових та мовностилістичних зв'язків першотвору з перекладом. Основна увага приділена порівняльному аналізу рукописів перекладачів з правками та поясненнями В. Митрофанова.

Ключові слова: рецензування, буквальний переклад, перекладацький волюнтаризм, монотонний характер перекладу, виправлення та критичні зауваження.

Не потрібно нагадувати, з якою пильністю і сумнінням має ставитися до своїх обов'язків рецензент, якому доручається відповідальна справа об'єктивної, принципової оцінки перекладу. Адже висновки автора внутрішньої рецензії, як правило, вирішують долю рукопису: його схвалюють до друку або ж відхиляють. Більш того, братися за оцінку художнього твору можна тільки людині, яка має серйозно, з належною відповідальністю поставитися до свого завдання й дати зразок сумлінної, кваліфікованої та по-справжньому творчої роботи. Йдеться про творчий метод інтерпретатора як струнку й цілісну систему поглядів і прийомів, про новаторський внесок до скарбниці професійного досвіду не лише для видавництва, а й для перекладача [Радчук 1984, 7].

Дослідження рецензій на рукописи перекладів є актуальним з огляду на ті завдання, що постали перед українськими перекладачами сьогодні: сприйняти засвоєнню надбань світової літератури українською культурою. Новизна цієї розвідки обумовлена самим вибором матеріалу, адже переклад та оригінал порівнюються не безпосередньо, а крізь призму міркувань та оцінок одного із визнаних авторитетів у царині перекладу.

Саме ґрунтовність і зрілий професіоналізм – неодмінні ознаки рецензій та редакторських правок В. І. Митрофанова. Усе своє життя Володимир Іванович виконував відповідальну місію практичного організатора перекладної справи в Україні – спершу працював редактором, завідуючим редакцією видавництва “Молодь”, потім тривалий час завідував редакцією перекладної літератури у видавництві “Дніпро”, там же був заступником головного редактора, а пізніше очолював відділ прози капіталістичних країн журналу “Всесвіт”. Щодо свого першочергового завдання як рецензента перекладної літератури, Володимир Іванович висловлювався так: “Та хоч би який гарний був переклад, а головне завдання рецензента полягає все-таки в тому, щоб знайти в роботі перекладача похибки, недогляди (а вони неминучі в будь-якій роботі), вказати на них перекладачеві та редакторів і цим допомогти поліпшити і вдосконалити текст” [8, арк. 2].

Значний перекладацький і редакторсько-видавничий досвід навчив В. Митрофанова бачити, хто є хто в перекладацькій справі. Незважаючи на суворий, але

справедливий редакторський присуд, Володимир Іванович часто давав поради перекладачам-початківцям, які намагалися скопіювати, скалькувати оригінал замість того, щоб відтворити його засобами рідної мови. В. Митрофанов вважав, що автор перекладу, навіть якщо він і дебютант, не потребує особливих знижок і пільг, а тому говорив про будь-яку роботу із звичайною редакторською вимогливістю. Усі види правок, – викреслення, заміна, додавання, – рецензент розглядав як матеріал для розмови з перекладачем, як поштовх до подальших творчих пошуків. У статті “Місія перекладача”, опублікованій у газеті “Літературна Україна”, Мар Пінчевський влучно зауважив, що “навіть чи знайдеться в республіці перекладач прозових творів зарубіжної літератури, творча доля якого не формувалася б за доброзичливою, дбайливою, безкорисливою участю перекладача, літературознавця Володимира Митрофанова” [Пінчевський 1977, 3].

Стильова еклектичність перекладу. Як рецензент В. Митрофанов приділяв першочергову увагу стилю оригінального твору, від правильного розуміння якого залежить вибір мовних засобів. Його рецензії на перекладні твори доводять той факт, що перекладач може правильно відтворити зміст твору, але стиль повністю спотворити негнучкістю та вимушеністю мови. На початку кожної рецензії Володимир Іванович наголошує на тому, що вибір мовних засобів у перекладі має відповідати стилю першотвору, оскільки головні претензії до перекладу виникають переважно “у царині стилю” [13, арк. 1]. Так, наприклад, у рецензії на переклад з англійської мови комедії **Бернарда Шоу “Шоколадний солдатик”** (перекладач Н. Крижанівська) В. Митрофанов зауважує, що у перекладі зміст п’єси відтворено, але про стиль цього сказати не можна. На думку рецензента, істотною вадою твору драматургії, та що й призначеного для постановки на сцені, є штучність та натягнутість, яка позначається навіть на найпростіших реченнях. Передача зафіксованої в п’єсах “живої”, тобто розмовної, мови часто стає, за висловом В. Митрофанова, “пробним каменем” для перекладачів, і далеко не кожен витримує з честю це нелегке випробовування [6, арк. 4].

В. Митрофанов вважав однією з найголовніших вад перекладу його велемовність та багатослівність, що особливо прикро вражає в прямій мові. Не виключенням став рецензований переклад **оповідання Джона Апдайка “Гості з Філадельфії”**. Рецензент зазначає, що Джона Апдайка нелегко перекладати навіть досвідченому перекладачеві, оскільки стиль його лаконічний, напружений, з підтекстом, а перекладач, за висновками Володимира Митрофанова, має очевидну схильність “розвозити” речення, здебільшого без будь-якої потреби [13, арк. 2].

Чимало зауважень Володимира Митрофанова як рецензента спрямовані на усунення стильової еклектичності при перекладі творів гумористичного жанру. У рецензії на переклад чеської повісті **Карела Полачека “Чоловіки в офсайді”** (перекладач Р. Тимченко) В. Митрофанов акцентує увагу на тому, що природа гумористичного твору ставить перед перекладачем підвищені вимоги й додаткові труднощі, оскільки в словесній тканині такого твору часто сполучаються різномірні стильові елементи, що в сукупності своїй підсилюють комічний ефект. Рецензент додає, що автор такого твору вдається як до іронічно-піднесеної, так і до офіційної лексики, досягаючи цим жвавості й стилістичної різноманітності оповіді. “Тож природно, що, відтворюючи

цей мовностилістичний конгломерат засобами української мови, перекладач мав звертатися не лише до суворо унормованої, чи так званої “кодифікованої”, мови, а як то кажуть, копати глибше” [9, арк. 4]. На жаль, в рецензованому перекладі трапляються випадки штучності мови або просто стилістичної кострубатості, що, на думку В. Митрофанова, є головною його вадою.

Володимир Іванович рецензував і переклади, що вже існували у друкованому вигляді. Такою є рецензія на переклад творів **Льюїса Керрола “Аліса в країні чудес”** та **“В задзеркальній країні”** у виконанні Галини Бушиної. В. Митрофанов пояснює складність першотвору тим, що на перекладача чекає тут безліч суто мовних труднощів: і химерні власні імена, і майстерне жонгливання словами, і хитромудрі каламбури. Рецензент зауважує, що всі ці стильові характеристики неможливо отак просто взяти та й перекласти, а в кожному окремому випадку потрібно відтворювати їх так, щоб і звучало органічно, і оригіналові максимально відповідало. В. Митрофанов зазначає, що перекладачу надто часто бракує для цього вміння, досвіду і гнучкості творчої думки, внаслідок чого деякі вирази розв’язуються часом спрощено та примітивно. Наведемо хоча б такі приклади.

Переклад з англійської Г. Бушиної	Правка В. Митрофанова
<i>“Вниз, вниз, вниз. Невже цьому <u>падінню</u> кінця-краю нема?”</i>	Віддіслівний іменник був би на місці в переносному значенні. А тут годилося б щось на зразок: <i>“Невже вона отак і падатиме без кінця-краю?”</i>
<i>“<u>Пери за все мені необхідно... досягти свого справжнього зросту</u>”</i>	Очевидно, Аліса думала не такими протокольними зворотами, а десь так: <i>“Насамперед мені треба знову стати такою, як я була”</i> .
<i>“<u>До чого справді жажлива, – пробурчала Аліса, – оця манера всіх створінь суперечити!</u>”</i>	Аліса – розумна дівчинка і висловлюється хоча й по-дитячому, проте напевне не так кострубато. Вона сказала б, мабуть: <i>“Як вони всі люблять суперечити! Ну просто жах!”</i>
<i>“Егоїстичні створіння!”</i>	Так само вона б, мабуть, подумала: <i>“Які себелюбі!”</i>

Рецензент наголошує, що переклад не належить до визначних надбань перекладної літератури, оскільки Г. Бушина не змогла наблизити мову і стиль перекладу до рівня першотвору. Звичайно, В. Митрофанов не заперечує той факт, що свою інформативну функцію переклад виконує, тобто певне уявлення про казкові повісті Льюїса Керрола читачеві дає, але в художньому перекладі цього замало [5, арк. 5-6].

Звісно, поміж матеріалів натрапляємо і на схвальні рецензії зразкових перекладів, як наприклад, переклад **п’єси Бернарда Шоу “Мільйонерка”** у виконанні Леоніда Солонько. Рецензент наголошує, що перекладач добре зрозумів своє завдання і, поєднавши це розуміння з такими “дрібницями”, як талант і творчий пошук, дав взірць творчого перекладу, що іскриться всіма барвами живої української мови і якнайкраще відповідає не букві, а духові комедії Шоу [4, арк. 3]. До рецензованих перекладів,

що також тішать редакторсько-рецензентську душу, В. Митрофанов відносив і переклад п'єси **Івана Кочерги “Пісня в келиху”**, у виконанні Бориса Тена і Миколи Хомичевського. Рецензований переклад належить до тих непересічних і, на жаль, нечастих праць, які Володимир Іванович вважав справжніми прикладами перекладацького мистецтва [11, арк. 6].

Буквалізм та волюнтаризм у перекладі. У своїх рецензіях, які за своєю суттю та структурою є перекладознавчими, В. Митрофанов постійно звертає увагу на питання критеріїв оцінки художнього перекладу, а саме невимушеного і природнього звучання тексту, відтвореного засобами іншої мови. Саме цей постулат, на думку В. Митрофанова, свідчить про високу майстерність перекладача та, звичайно, є невідмінним принципом в його власних перекладах. Рецензент постійно акцентує увагу на тому, що коли перекладач забуває про головні засади художнього перекладу, він починає на кожному кроці впадати до сліпого копіювання чи, точніше сказати, калькування невластивих українській мові англійських зворотів. До таких мовних засобів, насамперед, належать безбарвні, газетно-канцелярські мовні штампи, які дістали назву “суконної мови”. Здебільшого їх використання призводить до того, що “легкий, невимушений плин повісті помітно обважнюється, втрачає притаманні першотворові риси, а натомість набуває зайвої книжності або просто стилістичної кострубатості” [9, арк. 5]. Це принципово неправильний, нетворчий та буквалістичний підхід до відтворення оригінального тексту.

Цю ж тему продовжує розвивати В. Митрофанов у рецензії на український переклад роману **Харпер Лі “Убити пересмішника”**, де рецензент демонструє, як більш або менш прихований буквалізм обертається стилістичною незграбністю, оскільки навіть одне невдало діbrane слово може зруйнувати, знебарвити цілу фразу. Наведемо кілька прикладів аналізу таких “суконних” сполучень [12, арк. 10]:

Роман Харпер Лі “Убити пересмішника”	Переклад М. Харенка	Правка В. Митрофанова
“ <i>During his first five years in Maycomb, Atticus practiced economy more than anything</i> ”	“ <i>Протягом п'яти перших років свого життя у Мейкомбі Аттікус більше займався проблемами економії, ніж адвокатською практикою</i> ”	Важко, а до того ж і неточно, бо в оригіналі: “ <i>перші п'ять років... більше заощаджував, ніж робив щось інше</i> ” (з відтінком іронії, взагалі властивим творіві)
“ <i>So Jem received most of his information from Miss Stephanie Crawford</i> ”	“ <i>В основному Джем одержував інформацію від міс Крофорд</i> ”	А чому не сказати: “ <i>Про всякі новини Джем здебільшого дізнавався...?</i> ”
“ <i>I think some money changed hands in this transaction...</i> ”	“ <i>Думаю, що ця угода не обійшлася без грошової операції</i> ”	Цілком досить: “ <i>Гадаю, без винагороди (плати) при цьому не обійшлося</i> ”, – бо мовиться, зрештою, не про якусь там комерційну справу, а про домовленість між батьком і сином-школярем.

<i>"You're starting off on the wrong foot <u>in every way</u>, my dear"</i>	<i>"<u>Ти у всіх відношеннях</u> починаєш погано"</i>	Чи не природніше в прямій мові: <i>"Погано ти починаєси, з якого боку не глянь"</i> .
<i>"It was no use"</i>	<i>"Мої намагання були даремними"</i>	Ну хто так скаже в житті? Скаже: <i>"Я нічого не могла вдіяти"</i> .
<i>"Jem <u>had no firm basis for his ideas</u>, he said it was merely a twitch"</i>	<i>"Джем сказав, що у нього не було особливих підстав для такого припущення, він просто відчував, що це не так"</i>	Надто багато зайвих слів, коли можна просто: <i>"Джем сказав, що нічого такого він не помічав..."</i>
<i>"Scout, simply <u>by the nature of the work</u>, every lawyer gets at least one case in his lifetime that affects him personally"</i>	<i>"Розуміси, Скаут, за характером нашої роботи кожному адвокату доводиться..."</i>	Отак – дитині? (<i>"Розуміси, доноу, робота наша така..."</i>).
<i>"You're more like Atticus than your mother," he said. "You're also <u>growing out of your pants</u> a little." "I reckon <u>they fit all right</u>"</i>	<i>"Ти більше схожа на Амтікуса, ніж на свою маму. Крім того, ти вже <u>виросла із своїх штанів</u>. – Ні, вони мені якраз"</i>	<i>"To grow out of somebody's pants"</i> – ідіоматичний вираз, що означає <i>"подорослішати"</i> . Тут, віддаючи іронію оригіналу, годилося б сказати: <i>"Ти стала аж надто доросла. – Ні, саме в міру"</i> . (До речі, на цьому спіткнулись і авторки російського перекладу).

Непотрібне нагромадження неживих слів і зворотів там, де це не відповідає стилю та змісту першотвору, підводить рецензента до висновку, що до безпосереднього й невимушеного стилю першотвору в перекладі дуже далеко. У таких випадках персонажі говорять мертвонародженими мовними штампами, бо звороти, що в оригіналі сприймаються як мовна норма, буквально переносяться в переклад. Так, наприклад, у рецензії на переклад роману Юсифа Азімзаде *"Він не чужий"* (переклад з азербайджанської В. Ціпко), В. Митрофанов зазначає, що монотонний характер перекладу може брати початок саме з першотвору, а тому радить такі місця тактовно поживавити. Рецензент зауважує, що буквализм такого роду походить здебільшого від того, що перекладач *"часом аж надто зв'язує собі руки текстом оригіналу, і це призводить до калькування невластивих українській мові зворотів"* [10, арк. 3-4].

Переклад В. Ціпко	Правка В. Митрофанова
<i>Перед нашим полком стояло завдання – атакувати висоту, по можливості затримати ворога і перешикдити йому провести операцію, цим самим створивши вигідні умови для наших резервних частин у наступних боях.</i>	А ось як можна б висловити ту саму думку іншими словами: <i>І от тепер наш полк мав атакувати ту висоту. Якщо ми не дамо ворогові просунутись уперед, поламаємо його плани, та й нашим резервним частинам, що підуть у бій після нас, буде куди легше.</i>

Навіть із цього фрагменту чітко простежується послідовне та свідоме намагання В. Митрофанова уникнути буквалізмів та калькування у перекладі. Звичайно, навряд чи можна категорично визначити, що краще – точно наслідувати оригінал чи відступати від нього. Володимир Іванович переконаний, що важко наводити конкретні приклади та давати якісь пропозиції, бо перекладацька майстерність лежить скоріш у сфері чуття, інтуїції, аніж “голої” техніки, а отже не лише талант і ерудиція повинні правити перекладачеві за “компас”, а й інтуїція та надзвичайна тактовність.

Більш того, В. Митрофанов не заперечує і той факт, що кожний перекладач часом стикається із потребою розшифрувати для читача ту чи іншу авторську думку, передати описово той чи інший іншомовний зворот, додати якесь слово для ритму тощо. У рецензії на переклад комедії **Бернарда Шоу “Мільйонерка”**, В. Митрофанов вказує на те, що хоча перекладач Л. Солонько досить вільно поводить з оригінальним текстом (переставляє компоненти речення, розчленовує авторську фразу там, де йому потрібно, вводить досить “віддалені” синоніми, фразеологізми, суто розмовні зврати: “великий мудрець”, “куца пам’ять”, “скороспілі мільйонери”, “щастя впало з неба”), проте він майже ніде не переступає тієї межі, що відокремлює волю (свободу) перекладача, цілком виправдану контекстом, і сваволю, насильство над авторським текстом [4, арк. 3]. Така практика, коли вона викликана справді потребою, на думку В. Митрофанова, є цілком припустимою.

На жаль, утриматись на цій грані перекладачеві роману **Ф. Купера “Слідопит”** не завжди вдається. Так, у рецензії В. Митрофанов наводить декілька прикладів так званих “відсебеньків”: замість звичайного й природного “вони щиро обнялися” у перекладача “вони взаємно обмінялися щирими обіймами”; замість “пригоди під час мандрів” – “пригоди, що мали місце під час мандрів”; замість “її більше не гнітило” – “вона не перебувала більше в стані того пригнічення” [3, арк. 2]. У наступному прикладі перекладач продовжує зловживати своїм правом на творче переосмислення тих чи інших моментів оригіналу, хоча оригінал не дає до цього жодних підстав. Порівняймо:

Роман Ф. Купера “Слідопит”	Переклад І. Корунця	Правка В. Митрофанова
<p><i>“The Indians, in their present condition, were reckless of any rifles that the block-house might hold; though they did retain dim recollections of its containing living beings, an additional incentive to their enterprise, and they approached its base whooping and leaping like demons. As yet they were excited, not overcome by the liquor they had drunk”</i> [Cooper 1989, 483-484].</p>	<p><i>“Індіанців у стані такого екстазу, мабуть, не зупинила б яка завгодно кількість націлених із блокгауза рушниць. До того ж, незважаючи на свою затьмарену пам’ять, вони все-таки пригадали, що в блокгаузі є люди. Це це більш підхльоснуло роззундану юрму, яка, захлинаючись від божевільних окриків і по-дикунськи підстрибуючи, кинулася, мов навіжена, до стін будівлі, бо алкоголь ще не валив їх з ніг (стіни?!), а тільки довів до стану крайнього збудження”</i></p>	<p><i>“В такому стані індіанців не зупинили б ніякі рушниці, що могли бути в блокгаузі. (До речі, оце “не зупинили б” – дуже вдалий відповідник, знайдений перекладачем до англійського звороту “були безтурботні щодо рушниць”). Хоч вони невіразно пам’ятали, що там є люди, одначе це тільки додало їм запалу, і вони, зикаючи й вистрибуючи, мов демони, підступили до блокгауза. На той час алкоголь не тільки збудив їх, але ще не валив з ніг” (“не валив з ніг – теж дуже добре!”)</i></p>

В. Митрофанов не ставив собі за мету дати взірцевий переклад цього уривка, а перекладав його майже дослівно для того, щоб показати, що перекладачеві не було потреби вдаватися до майже сімдесятьох слів, де цілком вистачило б і п'ятдесяті. Як можна бачити, в оригіналі немає ні “якої завгодно кількості” (рушниць), ні “екстазу”, ні “затьмареної пам'яті”, ні “розгнузданої юрми”, ні “захлинаючись”, ні “стану крайнього збудження” [3, арк. 5]. Рецензент зазначає, що прагнення перекладача уникнути буквалізмів призвело до веломовної описовості та змістових “зсувів” у перекладі.

У перекладі **Раскіна Бонда “Зоосад мого дідуся”** рецензента прикро вражає схильність перекладача до так званих “відсебенків”, тобто до прикрашення тексту всілякими деталями та нюансами, яких немає в оригіналі. У наступних прикладах, крім домислювання за автора, перекладач ще й спотворює зміст. Зрозуміла річ, ніяких готових приписів рецензент дати не може, оскільки, на тверде переконання В. Митрофанова, поза вмінням та досвідом, багато важить у таких випадках і просто інтуїтивне чуття перекладача [7, арк. 5].

Переклад В. Пономарьова	Правка В. Митрофанова
<p><i>“Вона (мавпочка) раз у раз показувала свої бездоганно білі, <u>але й бездоганно гострі</u> зуби в <u>такій сліпучо-яскравій усмішці</u>, що літні жінки з <u>мого</u> англо-індійського <u>оточення</u> здригалися від страху і молили бога, щоб та усмішка не була адресована їм. <u>Передні</u> <u>лапи</u>, <u>або</u>, <u>як хочете</u>, <u>руки</u> <u>мави</u> <u>були</u> <u>такі</u> <u>сухі</u>, <u>неначе</u> <u>вистірювалися</u> <u>на</u> <u>сонці</u> <u>протягом</u> <u>кількох</u> <u>років</u>, <u>а</u> <u>прудкі</u> <u>пальці</u> <u>весь</u> <u>час</u> <u>шукали</u>, <u>яку</u> <u>б</u> <u>іще</u> <u>шкоду</u> <u>вдіяти</u>”</i></p>	<p>Тим часом у більш-менш адекватному перекладі наведений уривок мав би звучати приблизно так: <i>“Вона раз у раз вишкіряла свої перлисто-білі зубенята, і ця усмішка вкидала в жах наше поважене англо-індійське жіноцтво. Її рученята (чи лапенята, але або-або) були такі поморщені, наче багато (чи: хтозна-скільки) років сохли на сонці, проте вони аж надто жваво лізли в шкоду”.</i> Як бачимо, у перекладача тексту вийшло майже вдвічі більше (вигадки підкреслено)</p>
<p><i>“<u>(Контролер) на мить остовпів. Але, рятуючи свою контролерську гідність, він швиденько оговтався і з усією можливою в такій ситуації суворістю заявив....”</u></i></p>	<p><i>“Але не роззубився і, на превелику досаду дідуся, сказав...”</i></p>

Отже, порівнюючи переклад із оригіналом, В. Митрофанов відчував думку перекладача, немовби ставав співучасником його пошуку, особливо там, де розв'язання проблеми не лежало на поверхні, а вимагало творчого підходу. Мовна фактура художніх творів часто вимагає від перекладача чималого професійного вміння, а тому В. Митрофанов завжди підтримував, коли в таких випадках перекладач відтворює оригінал не від форми, а від змісту.

Виправлення та критичні зауваження Володимира Митрофанова як рецензента спрямовані перш за все на поліпшення перекладу із мовностилістичного боку, а також на усунення перекладацьких огрехів із метою його природного звучання й увиразнення стилю автора. Характерною рисою творчого методу В. Митрофанова як рецензента є те, що він не вважає за потрібне використовувати поліпшення для передачі першотвору, а лише наголошує на творчому, проте досить тактовному, підході, якому сам надавав перевагу у власних перекладах. У рецензіях В. Митрофанов вимагає

грунтовної перекладацької доробки, головною метою якої має бути очищення мови перекладу від утертих штампів, канцеляризмів, зайвих слів і так званих “відсебеньків”, наближення її звучання до природного (з бажаною перевіркою на слух), а також доопрацювання мовних характеристик персонажів. Загальний характер виправлень В. Митрофанова демонструє бажання позбутися буквалізму та штучності в перекладі, надати вислову природності й легкості, підтримувати ідейно-змістовий та мовно-стилістичний зв’язок першотвору з перекладом.

Перспективо. дослідження могло би стати дослідження рецензій інших фахівців-перекладознавців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Пінчевський М. Місія перекладача / Мар Пінчевський // Літературна Україна. – 1977. – 13 верес. – С. 3.
2. Радчук В. Потрібні критики! : [про критику перекладу] / В. Радчук // Літературна Україна. – 1984. – 20 груд. – С. 7.
3. ЦДАМЛМ України, ф. 1061, оп. 1, спр. 24. Рецензія на переклад з англійської роману Ф. Купера “Слідопит”; для видавництва “Веселка”, 7 черв. 1971 р., 6 арк.
4. ЦДАМЛМ України, ф. 1061, оп. 1, спр. 25. Рецензія на переклад з англійської комедії Бернарда Шоу “Мільйонерка” / перекладач Л. Солонько; для українських театрів, 29 черв. 1971 р., 3 арк.
5. ЦДАМЛМ України, ф. 1061, оп. 1, спр. 27. Рецензія на український переклад творів Льюїса Керрола “Аліса в країні чудес” та “В задзеркальній країні” // (Л. Керол Аліса в країні чудес. Казки / пер. з англ. Г. Бушиної. – К.: Рад. письменник, 1960, 29 жовт. 1974 р.), 7 арк.
6. ЦДАМЛМ України, ф. 1061, оп. 1, спр. 28. Рецензія на переклад з англ. комедії Бернарда Шоу “Шоколадний солдатик” (в оригіналі: “Зброя і людина”) / перекладачка Н. Крижанівська; для укр. театрів, М-ва культури УРСР, 12 берез. 1974 р., 4 арк.
7. ЦДАМЛМ України, ф. 1061, оп. 1, спр. 29. Рецензія на переклад з англійської книжки Раскіна Бонда “Зоосад мого дідуся” (“Веселка”), 31 берез. 1974 р., 5 арк.
8. ЦДАМЛМ України, ф. 1061, оп. 1, спр. 31. Рецензія на український переклад з англійської мови романів Ф. Скотта Фіцджеральда “Великий Гетсбі” і “Ніч лагідна” / перекладач М. Пінчевський; для видавництва “Дніпро”, 10 квіт. 1981 р., 6 арк.
9. ЦДАМЛМ України, ф. 1061, оп. 1, спр. 37. Рецензія на переклад з чеської повісті Карела Полачека “Чоловіки в офсайді” / перекладач Р. Тимченко; для видавництва “Молодь”, 16 черв. 1972 р., 5 арк.
10. ЦДАМЛМ України, ф. 1061, оп. 1, спр. 38. Рецензія на переклад роману Юсіфа Азімзаде “Він не чужий” / переклав з азербайджанської В. Ціпко; для видавництва “Молодь”, 30 жовт. 1968 р., 4 арк.
11. ЦДАМЛМ України, ф. 1061, оп. 1, спр. 48. Рецензія на український переклад п’єси І. Кочерги “Пісня в келиху”, здійснений Борисом Теном і Миколою Хомичевським, 15 лип. 1970 р., 6 арк.

12. ЦДАМЛМ України, ф. 1061, оп. 1, спр. 57. Рецензія на український переклад роману Харпер Лі “Убити пересмішника” / пер. Михайло Харенко) ; для видавництва “Молодь”, 25 січ. 1975 р., 12 арк.
13. ЦДАМЛМ України, ф. 1061, оп. 1, спр. 76. Редакторський висновок на переклад з англійського оповідання Джона Апдайка “Гості з Філадельфії”, 15 квіт. 1969 р., 2 арк.
14. Cooper J. The Pathfinder, or the Inland sea / James Fenimore Cooper. – New York, U.S.A.: Penguin Books, 1989. – 386 p.
15. Harper, L. To Kill a Mockingbird / Lee Harper ; published by J. B. Lippincott. – Philadelphia, 1960. – 296 p.

Стаття надійшла до редакції 17.10.2014 р.

Тригуб А. Н., соискатель,
Институт филологии КНУ имени Тараса Шевченко, г. Киев

РЕЦЕНЗИОННОЕ ИСКУССТВО ВЛАДИМИРА МИТРОФАНОВА

В статье изложены основные принципы рецензионного мастерства В. Митрофанова, направленные прежде всего на поддержание идейно-содержательных и лингвостилистических связей оригинала с переводом. Основное внимание уделено сравнительному анализу рукописей переводчиков с правками и объяснениями В. Митрофанова.

Ключевые слова: рецензирование, буквальный перевод, переводческий voluntarism, монотонный характер перевода, исправления и критические замечания.

Trygub A. M., Candidate for a Cand.Phil.Sci.,
Institute of Philology, Taras Shevchenko National University of Kyiv

THE ART OF REVIEW BY VOLODYMYR MYTROFANOV

The article deals with the basic principles of reviewing strategies by Volodymyr Mytrofanov that are mainly aimed at maintaining ideological and conceptual, and linguostylistic links of the original text with its translation. The main attention is paid to the comparative analysis of translators' manuscripts with corrections and explanations by Volodymyr Mytrofanov.

Keywords: reviewing, literal translation, voluntarism, monotonous nature of translation, corrections and critical comments.